

karta dlic. / 2006 / 10,-
DZIAŁ ZBIORÓW GŁÓWNYCH
1918 – 1950 BELLONA

MYŚL WOJSKOWA

DWUMIESIĘCZNIK

WYDAWANY PRZEZ
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

ROCZNIK LXXXVIII (LXII)

5 (646)

WRZESIEŃ-PAŹDZIERNIK

2006

WARSZAWA

jednostek organizacyjnych utworzonych przez ten organ, kierownikom jednostek ochrony przeciwpożarowej działających na administrowanym obszarze oraz kierownikom jednostek organizacyjnych czasowo przekazanych przez właściwe organy do jego dyspozycji i skierowanych do wykonywania zadań na tym obszarze. Może także występować do kierowników innych jednostek organizacyjnych niż wskazane, działających na administrowanym obszarze, z wnioskami o wykonanie czynności niezbędnych w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia. W razie odmowy wykonania tych czynności lub ich niewłaściwego wykonywania organ kierujący tymi działaniami niezwłocznie zawiadamia organ, któremu podlega kierownik lub który sprawuje nadzór nad nim.

Niezdolność do kierowania lub niewłaściwe kierowanie działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia może być podstawą zawieszenia organu w wykonywaniu jego uprawnień. Decyzję o zawieszeniu podejmuje wojewoda w stosunku do organów gminy i powiatu lub minister właściwy do spraw wewnętrznych w stosunku do wojewody. Organy te wyznaczają pełnomocnika do kierowania tymi działaniami.

Ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej⁷ mogą polegać między innymi na: zawieszeniu działalności określonych przedsiębiorców; nakazie lub zakazie prowadzenia działalności gospodarczej określonego rodzaju; nakazaniu pracodawcy oddelegowania pracowników do dyspozycji organu kierującego działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia; całkowitej lub częściowej reglamentacji zaopatrzenia w określonego rodzaju artykuły; obowiązku poddania się badaniom lekarskim, leczeniu, szczepieniom ochronnym oraz stosowaniu innych środków profilaktycznych i zabiegów, niezbędnych do zwalczania chorób zakaźnych oraz skutków skażeń chemicznych i promieniotwórczych; obowiązku poddania się kwarantannie, wykonywaniu świadczeń osobistych i rzeczowych określonych w ustawie.

Analiza przedstawionej problematyki wskazuje, że stan nadzwyczajny to szczególny okres funkcjonowania państwa, mający charakter przejściowy. Czas trwania poszczególnych stanów powinien być ograniczony do niezbędnego minimum, a podjęte w tym okresie środki muszą zmierzać do jak najszybszego przywrócenia normalnego funkcjonowania organizmu państwowego. Wszelkie niedogodności związane z ograniczeniem konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela powinny odpowiadać charakterowi oraz intensywności zagrożeń stanowiących przyczynę wprowadzenia stanu wyjątkowego, jednakże ograniczenia te nie mogą być wprowadzane dowolnie. Ich zakres nie może wykraczać poza określony w ustawie, która normuje dany stan.

⁷ Zakres ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej określa rozdział 3 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej.

Gen. bryg. Andrzej KACZYŃSKI
Płk dypl. Mirosław BANASIK*

PROWADZENIE PRZYSZŁYCH OPERACJI NATO NA ZASADZIE OCZEKIWANYCH REZULTATÓW (Część II)

Teoria oczekiwanych rezultatów wskazuje, że prowadzenie operacji zgodnie z nią będzie wymagało sił i zdolności do wykonywania operacji ekspedycyjnych. Ekspedycyjne rozmieszczenie wojsk w stosownym czasie oraz ich logistyczne wsparcie umożliwią zdobycie przewagi pozycyjnej, co jest podstawową cechą operacji sojuszniczych. Zintegrowana logistyka, mająca wielonarodowe zdolności, będzie kluczowym elementem kolektywnego wsparcia wojsk w tego typu operacjach.

Operacje ekspedycyjne. Sojusz musi mieć zdolności do prowadzenia operacji wojskowych poza swoim obszarem odpowiedzialności, w dużych odległościach od baz zaopatrzenia, bez bezpiecznych linii zaopatrzenia oraz wsparcia państwa-gospodarza. Operacje ekspedycyjne to zdolność do rozmieszczenia wojsk Sojuszu kiedykolwiek i gdziekolwiek jest to wymagane.¹ Nie wymagają one tylko zdolności do rozmieszczenia wojsk, ale są szerszą koncepcją, która wpływa na wszystkie aspekty organizacji, szkolenia, wyposażenia, zapewniające wymóg adaptacji do warunków prowadzenia operacji w obszarze odpowiedzialności wojskowej.

Rozmieszczenie wojsk i ich wycofanie z operacji musi być rozumiane jako integralna część misji. Operacje ekspedycyjne wnoszą wkład do prowadzenia operacji na „zasadach oczekiwanych rezultatów” poprzez celowe zastosowanie różnych efektów, które są wywołane zależnie od tego, w jaki sposób jest prowadzone rozmieszczenie wojsk. Rozmieszczenie jest narzędziem prowadzenia walki manewrowej na szczeblu strategicznym. Zwykle zdolności do rozmieszczenia

* Gen. bryg. Andrzej Kaczyński – Polski Narodowy Przedstawiciel Wojskowy przy SHAPE. Płk dypl. Mirosław Banasik – zastępca Polskiego Narodowego Przedstawiciela Wojskowego przy SHAPE.

¹ Koncepcje prowadzenia operacji ekspedycyjnych opisuje AJP 3.13 „NATO's Directive for the Deployment of Force” (Find Draft), dated 14 April 2005.

wzmacniają efektywność zabiegów politycznych i dyplomatycznych. Sposób, w jaki jest prowadzone rozmieszczenie wojsk, może wspierać wysiłki dyplomatyczne. Stopniowe, celowe podnoszenie gotowości bojowej wojsk i ich przygotowanie do zaangażowania się w operację może dać dodatkowy czas na podjęcie politycznych i dyplomatycznych wysiłków. W pewnych jednak okolicznościach natychmiastowa obecność w czasie kryzysu może przynieść większe efekty.

Przedstawiony obszar transformacji wymaga:

1. Zaakcentowania jedności wysiłków tak, aby optymalizować użycie dostępnych środków, uniknąć nieskuteczności i osiągnąć pożądane efekty.
2. Podkreślenia ważności synchronizacji działań, która sprawi, że stosowne siły będą rozmieszczone w sposób skoordynowany.
3. Osiągnięcia efektu synergicznego w wyniku integracji działań w powietrzu, na lądzie i morzu.
4. Wykorzystania szybkości, na co pozwala zastosowanie środków bazujących na nowych technologiach, na przykład samolotów i okrętów rozwijających znaczne prędkości.
5. Redukowania infrastruktury baz lądowych i związanych z tym działań ochronnych.
6. Wykorzystania alternatywnych portów rozładowania/załadowania.
7. Integracji funkcji operacyjnych z logistycznymi.

Włączenie zaprezentowanych czynników do koncepcji prowadzenia operacji z morza przyniesie nowe możliwości w zastosowaniu manewru. Szybkie przybycie wojsk drogą morską, ich ześrodkowanie i ochrona wymuszają sprawowanie kontroli obszarów morskich. Obecność na morzu środków dowodzenia, zabezpieczenia logistycznego i medycznego znacznie zwiększy możliwości prowadzenia operacji na lądzie. Operacje rozpoczynane z morza pozwolą Sojuszowi kontrolować sytuację bez konieczności bezpośredniego zaangażowania się oraz dadzą niezbędną czas na zastosowanie innych instrumentów oddziaływania i osiągnięcie pożądanych efektów.

Zastąpienie brakujących w wojskach lądowych platform bojowych innymi dostępnymi platformami jest przykładem skuteczności, która może być osiągnięta dzięki transformacji bez dodatkowego, znacznego inwestowania. Inne wspierające koncepcje powinny być ukierunkowane na osiągnięcie celów operacji ekspedycyjnych, do których należy zaliczyć: koncepcję przerzutu drogą powietrzną, wykorzystanie lądowych i morskich portów rozładunkowych, zastosowanie powietrznych mostów zaopatrzeniowych, działanie w obszarach tyłowych.

Najbardziej widoczny wpływ na kształtowanie zdolności wojsk, operujących w znacznych odległościach i w dłuższym czasie, będzie miało surowe środowisko. W krótszym okresie uwaga powinna być skupiona na obecnych zdolnościach i wdrożeniu obowiązującej w NATO doktryny *Deployment of Forces*, która opisuje zasady szkolenia i niezbędne środki do przyjęcia wojsk i przygotowania ich do wykonania manewru oraz wymagania dotyczące środków przerzutu strategicznego.

Integracja logistyki. Zintegrowana logistyka synchronizuje prowadzenie wsparcia logistycznego w wyniku optymalizacji wszystkich dostępnych zdolności logistycznych.

Zintegrowana logistyka do koncepcji prowadzenia operacji „na zasadzie oczekiwanych rezultatów” wnosi rozszerzenie interoperacyjności, pewność dostaw i niezawodność użytkowanego sprzętu. Maksymalizowanie korzyści będzie się dokonywać dzięki wykorzystaniu możliwości logistyki międzynarodowej, a nie koordynowaniu wykorzystania narodowych elementów zabezpieczenia logistycznego. Zintegrowana logistyka optymalizuje liczbę rozmieszczonych w terenie elementów logistycznych i kreuje sprawność ich działania w wyniku jedności wysiłków w utrzymaniu szybkości i ruchliwości wojsk oraz zapewnieniu należytego poziomu zdolności bojowej.

Koncepcje wspierające umożliwiają osiągnięcie integracji logistyki dzięki wprowadzanym rozwiązaniom organizacyjnym i technicznym.

1. Rozwiązania organizacyjne obejmują: zarządzanie zaopatrzeniem operacyjnym; włączenie do systemu logistycznego cywilnych, komercyjnych zdolności; maksymalizowanie wsparcia państwa-gospodarza; wykorzystanie wielonarodowego wsparcia medycznego; zarządzanie najbardziej istotnymi częściami zamiennymi; zarządzanie obszarem tyłowym.

2. Technologia jest kluczowym elementem, umożliwiającym osiągnięcie zintegrowanej logistyki. W krótkim czasie główny wysiłek powinien być skupiony na zapewnieniu interoperacyjności i standaryzacji sprzętu. Dalszy rozwój technologii poprawi obecne zdolności. Przykładem może być zastosowanie systemu monitorującego sprawność techniczną sprzętu. Będą również wprowadzane inne rozwiązania, zmierzające do usprawnienia rozmieszczenia wojsk w operacjach ekspedycyjnych oraz ich ochrony, szczególnie przed bronią masowego rażenia.

Aby zminimalizować ilość środków i urządzeń logistycznych, Sojusz będzie bazował na systemie opartym na zintegrowanym zaopatrzeniu i zabezpieczeniu technicznym. Potrzebne do tego będą informacje o aktualnym stanie zaopatrzenia i stanie technicznym na każdym szczeblu dowodzenia. Będą musiały być wprowadzone systemy monitorujące warunki użycia sprzętu na odległość, a także automatycznie zaopatrujące i dostarczające zaopatrzenie oraz części zamienne.

Prosta sieć zaopatrywania pojedynczych środków zostanie zastąpiona linearnym łańcuchem zaopatrzenia, pozwalającym funkcjonować jako potencjalne źródło dostaw dla wszystkich użytkowników. Wspólna sieć logistyczna wyeliminuje oddzielnie funkcjonujące narodowe łańcuchy zaopatrzenia. Wielkie statyczne składy zostaną zastąpione przez mniejsze oraz holdingi dostawcze. Zwiększy to ruchliwość wojsk, jednocześnie zmniejszając ich wrażliwość na ataki terrorystyczne, szczególnie ważnych węzłów dostawczych. Koncepcja ta pozwoli również na bardziej efektywne przydzielanie środków logistycznych i ustanowienie priorytetów dostaw.

Przewaga decyzyjna. Ze względu na strategiczne uwarunkowania Sojusz musi być w stanie odpowiedzieć na zagrożenia i wyzwania z należyłą precyzją

i elastycznością, musi wykorzystać zalety nowych technologii oraz utrzymywać przewagę operacyjną i techniczną. Wymogi te wymuszają szybkie podejmowanie decyzji na każdym szczeblu dowodzenia – od politycznego, przez strategiczny, aż do taktycznego. Będzie to możliwe, gdy Sojusz będzie dysponował systemami informującymi o bieżącej sytuacji, które pozwolą na to, aby planować i prowadzić operacje w szybkim tempie oraz redukują ryzyko własnych strat.

Uzyskanie przewagi decyzyjnej wiąże się z uzyskaniem przewagi informacyjnej oraz przewagi w informatyzacji i połączeniach sieciowych.

Przewaga informacyjna. Jest to sytuacja, w której decydent dysponuje niezbędnymi, wiarygodnymi i czasowymi informacjami, pozwalającymi na ocenę sytuacji, podjęcie decyzji i zdecydowane działanie. Przewaga informacyjna wymaga zdolności pozyskiwania i dzielenia się informacjami zawsze, kiedy zaistnieje taka potrzeba. Wymianie informacji sprzyjają informatyzacja i połączenia sieciowe.

Nadrzędne traktowanie i użycie informacji jest warunkiem wstępnym posiadania wiedzy² i znajomości sytuacji, które umożliwią decydom wybranie najbardziej odpowiednich działań i kreowanie efektów, integrację planowania i dokładnego koordynowania realizacji planu oraz unikanie niepożądanych efektów. Przewaga informacyjna jest nierozdzielnie związana z:

1. Zarządzaniem informacjami. Informacja musi być dostarczona stosownie do kontekstu operacji oraz potrzeb operacyjnych i ukierunkowana bardziej na jakość niż ilość. Muszą być określone narzędzia, procedury opracowania i zarządzania informacjami tak, aby powstała informacja trafiła do użytkowników szybko i była elastycznie dostosowana do zmieniającej się sytuacji. Informacja będzie również musiała spełniać warunki „bezpieczeństwa” i szybkiego przejścia – w zależności od rozwoju sytuacji – od informacji aktualnie poufnej do informacji, którą należy się dzielić z innymi.

2. Zdobywaniem wiedzy i znajomością sytuacji. Analizowanie i ocena dostępnych informacji, dzielenie się informacją, łączenie jej w całość będzie stanowić wiedzę niezbędną do opisanie sytuacji, z którą później będą zapoznani wszyscy uczestnicy operacji. W przyszłości musi być rozstrzygnięty problem zarządzania wiedzą w środowisku międzynarodowym, na który będzie miała wpływ kultura, wykształcenie czy środowisko socjalne. Proces zarządzania wiedzą jest realizowany przez ludzi, dlatego będzie potrzebne stosowne ich wykształcenie i przygotowanie.

3. Podejmowaniem decyzji. Decydenci będą musieli wybierać optymalne działanie, oparte na zrozumieniu aktualnej sytuacji. Decyzja będzie musiała być podjęta i zaimplementowana szybciej niż przeciwnik zdąży w jakikolwiek sposób zareagować. Możliwość decydowania będzie ułatwiona dzięki zastosowaniu zautomatyzowanych narzędzi, zdolnych do przewidywania przyszłych scenariuszy i oceny

² Wiedza jest rezultatem analizowania informacji i jej oceny poprzez zastosowanie procesu poznawczego.

skutków różnych wariantów działania. Pozwoli to na spójność podejmowanych decyzji na różnych szczeblach i ochroni przed niepożądanymi efektami.

Dodatkowo koncepcja informatyzacji i połączeń sieciowych będzie musiała zapewnić techniczną infrastrukturę, standaryzację oraz procedury wymiany informacji w sieciach informatycznych, a także ustalić zasady przyłączenia się do nich wszystkich użytkowników i potencjalnych decydentów.

Wpływ przewagi informacyjnej odnosi się do sposobu, w jaki Sojusz wykorzystuje informację i stosuje proces podejmowania decyzji. Podejmowanie decyzji jest procesem fundamentalnym, opartym na procesie poznawczym i dokonywany przez ludzi. Wpływ przewagi informacyjnej jest jednak bardziej oczekiwany na zachowania ludzi i zmiany kulturowe niż na systemy przetwarzania, dostępności i zrozumienia informacji.

Oczekuje się więc, że wskazany obszar transformacyjny, w odniesieniu do koncepcji oczekiwanych rezultatów, będzie miał wielki wpływ na rozwój nowych źródeł informacyjnych i identyfikowania relacji pomiędzy politycznymi, ekonomicznymi i cywilnymi instrumentami oddziaływania.

Informatyzacja i połączenia sieciowe. Informatyzacja i połączenia sieciowe umożliwiają pojedynczej osobie, mającej dostęp do sieci³, wykorzystanie poufnych informacji, jej przetwarzanie i dzielenie się nią z innymi. Operowanie w środowisku połączeń sieciowych ma bezpośredni wpływ na oczekiwane rezultaty przez możliwość dostarczenia informacji kiedykolwiek jest potrzebna, szczególnie do podjęcia właściwej decyzji i stosownego oddziaływania. Informatyzacja i połączenia sieciowe pozwalają na zsynchronizowanie, koordynowanie i przeprowadzenie wszystkich działań zmierzających do osiągnięcia efektów. Ocenia się, że informatyzacja i połączenia sieciowe są czynnikiem pomnażającym efektywność zastosowania koncepcji prowadzenia operacji na „zasadach oczekiwanych rezultatów”. Będą musiały być rozwijane koncepcje pochodne, szczególnie wykorzystania komponentu technicznego i infrastruktury sieci informacyjnych, które będą wspierać osiągnięcie przewagi informacyjnej i ułatwiać podejmowanie decyzji na każdym szczeblu dowodzenia.

Koncepcja informatyzacji i połączeń sieciowych będzie miała wpływ na rozwój zdolności w różnych obszarach transformacji, szczególnie tych, które są bezpośrednio związane z użyciem i wykorzystaniem informacji.

Osiągnięcie przewagi informacyjnej, poza dwoma wymienionymi obszarami transformacji, wymaga opracowania nowych koncepcji. Zaliczyć do nich możemy:

1. Dowodzenie. Funkcja dowodzenia będzie spinać wszystkie wymiary dynamicznego i kompleksowego środowiska. W sprawowaniu procesu dowodzenia istnieje całe spektrum wyboru i podejścia do procesu decyzyjnego – od bezpośredniego, przez półautomatyczny, aż do w pełni zautomatyzowanego. Każda sytuacja będzie wymagać różnego podejścia do procesu dowodzenia, a nawet kombinacji

³ Sieć ma wymiar fizyczny i umożliwia dzielenie się informacją.

podejść. Przyszły rozwój systemów informacyjnych i innych narzędzi, zaprojektowanych do wsparcia procesu decyzyjnego, musi unikać jednego z wyżej wymienionego specyficznego sposobu podejścia. Dlatego też przyszła architektura systemu dowodzenia i zdolności musi charakteryzować się wystarczającą elastycznością, pozwalającą na zastosowanie w każdej sytuacji. Konieczne ponadto będzie posiadanie przez dowódców i sztaby profesjonalnej wiedzy wojskowej, niezbędnej do dokonania właściwego wyboru i zastosowania go w procesie dowodzenia.

2. Strukturę stanowisk dowodzenia i funkcje sztabów. Zastosowanie informatyzacji i połączeń sieciowych może wprowadzić całkowicie nowe zasady współpracy w dowodzeniu oraz wymusić modyfikację dotychczasowych zasad. Z perspektywy funkcjonowania organizacji, informatyzacja i połączenia sieciowe ułatwią decentralizację i przeniesienie punktu ciężkości na średni poziom ekspercki. I na odwrót, informatyzacja i połączenia sieciowe dają niezbędne możliwości sprawowania scentralizowanej kontroli. We wszystkich przypadkach informatyzacja i połączenia sieciowe umożliwią lepszą wymianę informacji, bez względu na wybrany poziom, aczkolwiek podjęcie decyzji zawsze będzie należało do dowódcy.

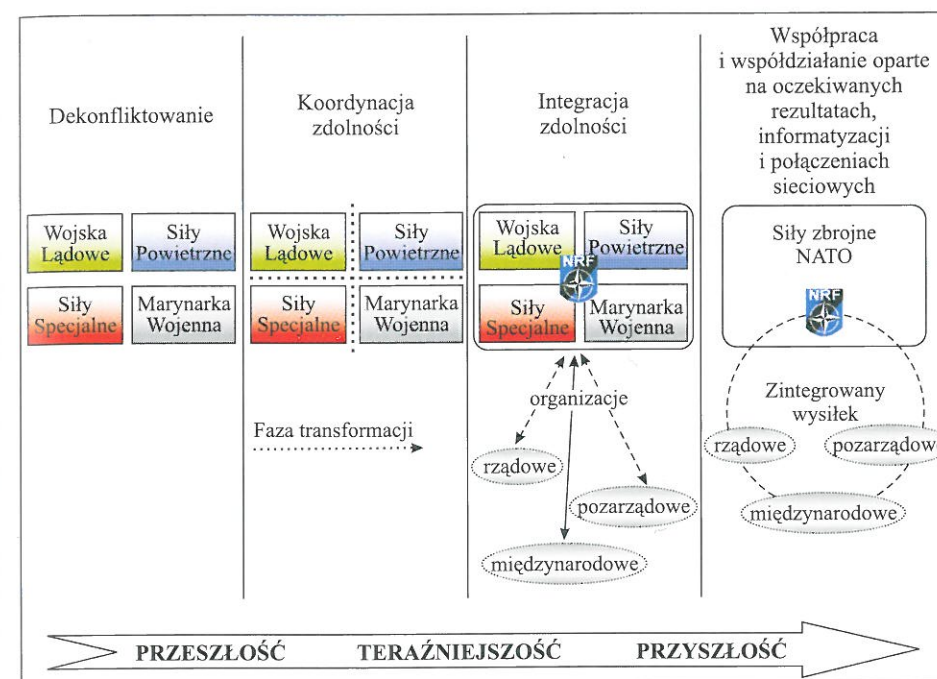
3. Kompleksowe i wielowymiarowe środowisko strategiczne. Wymagać ono będzie swobodnego przepływu informacji przez wszystkie szczeble dowodzenia, mobilnych stanowisk dowodzenia i możliwości sprawowania dowodzenia na odległość. Struktura stanowiska dowodzenia musi być więc widziana z różnej perspektywy. Jednym z możliwych do zastosowania wariantów może być lekki, w pełni zdolny do rozmieszczenia ekspedycyjnego, wsparty sieciami informacyjnymi i unikalnie zaprojektowany – stosownie do realizowanego zadania – moduł stanowiska dowodzenia.

4. Czynniki ludzkie. Będzie on wymagał rozważenia przy opracowaniu koncepcji zdolności, mających bezpośredni wpływ na transformację. Należy wziąć pod uwagę następujące aspekty:

- czynnik indywidualny: rekrutację, selekcję, kompetencje, przewodzenie, wykształcenie, wyszkolenie;
- czynnik organizacyjny: strukturę organizacyjną, wzajemne relacje, rolę i odpowiedzialność;
- kulturę: bariery kulturalne, zaufanie, różnice, których efektem są różnorodność postrzegania i rozumienia;
- czynnik służbowy: procedury, ustalenia polityczne i prawne, doktryny.

Transformacja sił zbrojnych. Transformacja jest procesem, który wymaga nie tylko dekonfliktowania poszczególnych rodzajów sił zbrojnych, ale utworzenia spójnie funkcjonujących sił zbrojnych, mających zintegrowane zdolności bojowe (rys. 1).

Wysiłki zmierzające do osiągnięcia spójności muszą koncentrować się na osiągnięciu pożądanego efektów i końcowego rezultatu oraz na współpracy z organizacjami pozawojskowymi. Jak pokazano na rysunku 1, organizacje pozawojskowe, takie jak: organizacje międzynarodowe, organizacje rządowe i pozarządowe, funkcjonują poza kontrolą wojskową, ale w wielu wypadkach ich praca jest skupiona

Rys. 1. Transformacja sił zbrojnych NATO

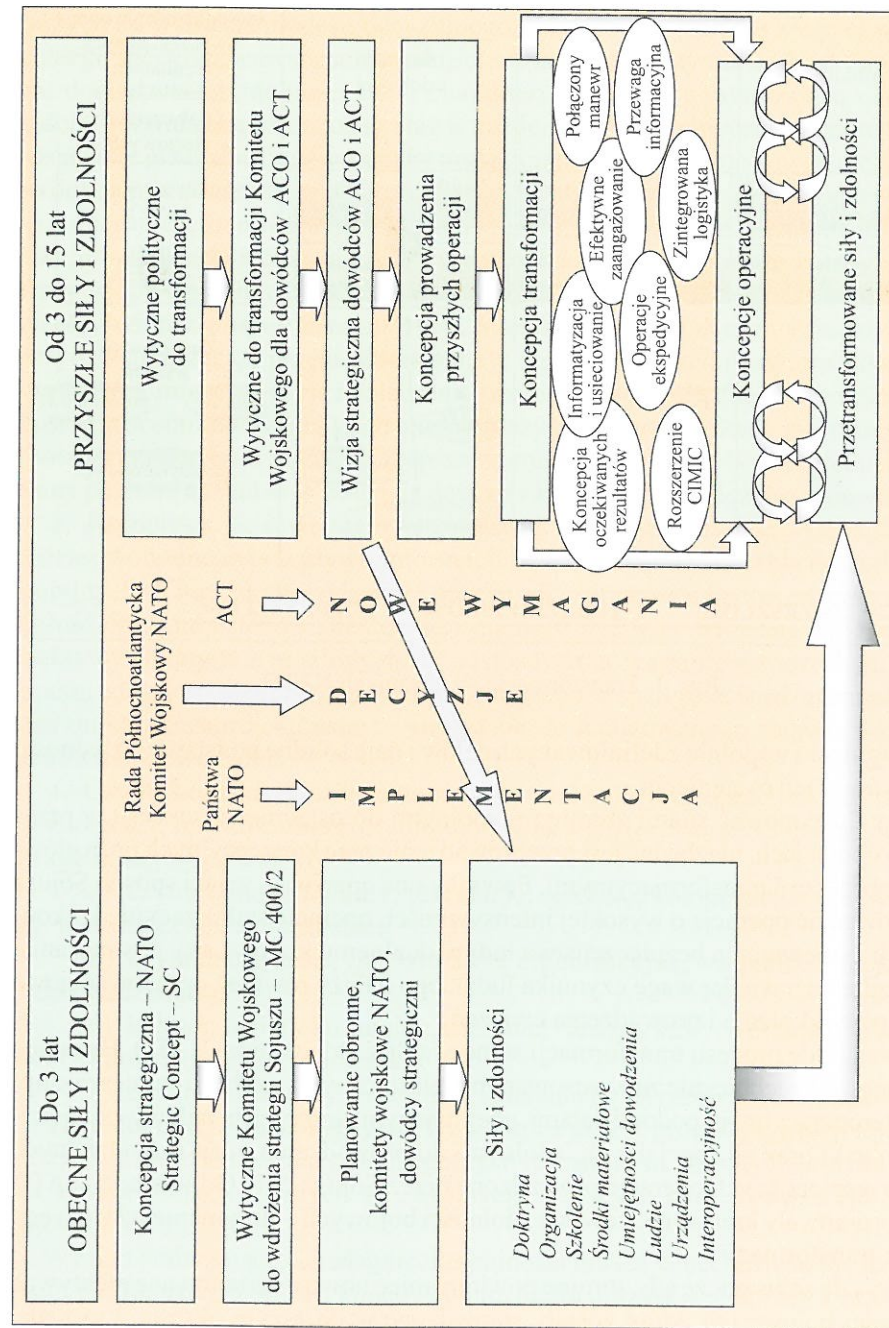
na osiągnięciu wspólnie zdefiniowanych celów i daje solidne podstawy do jedności wysiłków w ich osiągnięciu.

Aby dysponować siłami zbrojnymi zdolnymi do osiągnięcia sukcesu w przyszłych operacjach, niezbędne jest przeprowadzenie prac koncepcyjnych poza głównymi obszarami transformacyjnymi. Powinny one opisywać, w jaki sposób Sojusz ma prowadzić operacje o wysokiej intensywności, operacje stabilizacyjne i rekonstrukcyjne, zapewnienia bezpieczeństwa indywidualnemu krajowi, czy odstraszenia. Ze względu na wielką wagę czynnika ludzkiego należy również opracować nowe koncepcje szkolenia i prowadzenia ćwiczeń.

Awangardę procesu transformacji stanowią Siły Odpowiedzi NATO. Będą one dysponowały technicznie zaawansowanymi, elastycznymi, szybko rozmieszczanymi, interoperacyjnymi pododdziałami, obejmującymi komponent lądowy, powietrzny i morski oraz siły specjalnych, zdolnymi do prowadzenia misji samodzielnych i misji wspierających operacje prowadzone przez Sojusz. Siły Odpowiedzi NATO będą promowały kreowanie nowych zdolności bojowych i utrzymanie właściwego tempa transformacji.

Przyszłe sojusznicze siły zbrojne powinny mieć nowo ukształtowane efektywne zdolności bojowe i te, które zostały sprawdzone w dłuższym okresie, i są nadal aktualne. Istotnym, wspólnym elementem dla Sojuszu będą stałe i niezmiennie zdolności, pozwalające wojskom z sukcesem operować w przyszłości. Na rysunku 2

Rys. 2. Proces transformacji

przedstawiono, w jaki sposób praca nad transformacją wpisuje się w istniejące wytyczne strategiczne, proces planowania obronnego i procesy pochodne. Lewa strona rysunku ukazuje, jak są projektowane siły i kształtowane zdolności, natomiast prawa – odzwierciedla hierarchię procesu transformacji, zasilanego nowymi ideami i wymaganiami procesu rozwoju istniejących sił.

Posiadając koncepcję prowadzenia operacji na „zasadzie oczekiwanych rezultatów” oraz zidentyfikowane zdolności, pozostaje ustalić wymóg skonsolidowanego i zintegrowanego podejścia sojuszników do planowania obronnego, które powinno być skoncentrowane na opracowaniu i rozwoju zdolności bojowych.

Kształtowanie przyszłych zdolności. Koncepcja prowadzenia operacji na „zasadzie oczekiwanych rezultatów” wymaga skonsolidowanego, zintegrowanego i spójnego podejścia Sojuszu do procesu planowania obronnego zorientowanego na rozwój zdolności. Koncepcja prowadzenia przyszłych operacji NATO wnosi swój wkład do systemu zarządzania zdolnościami, opartymi na zastosowaniu „zasady oczekiwanych rezultatów” i zapewnia, że przyszłe siły zbrojne Sojuszu będą miały wymagane zdolności.

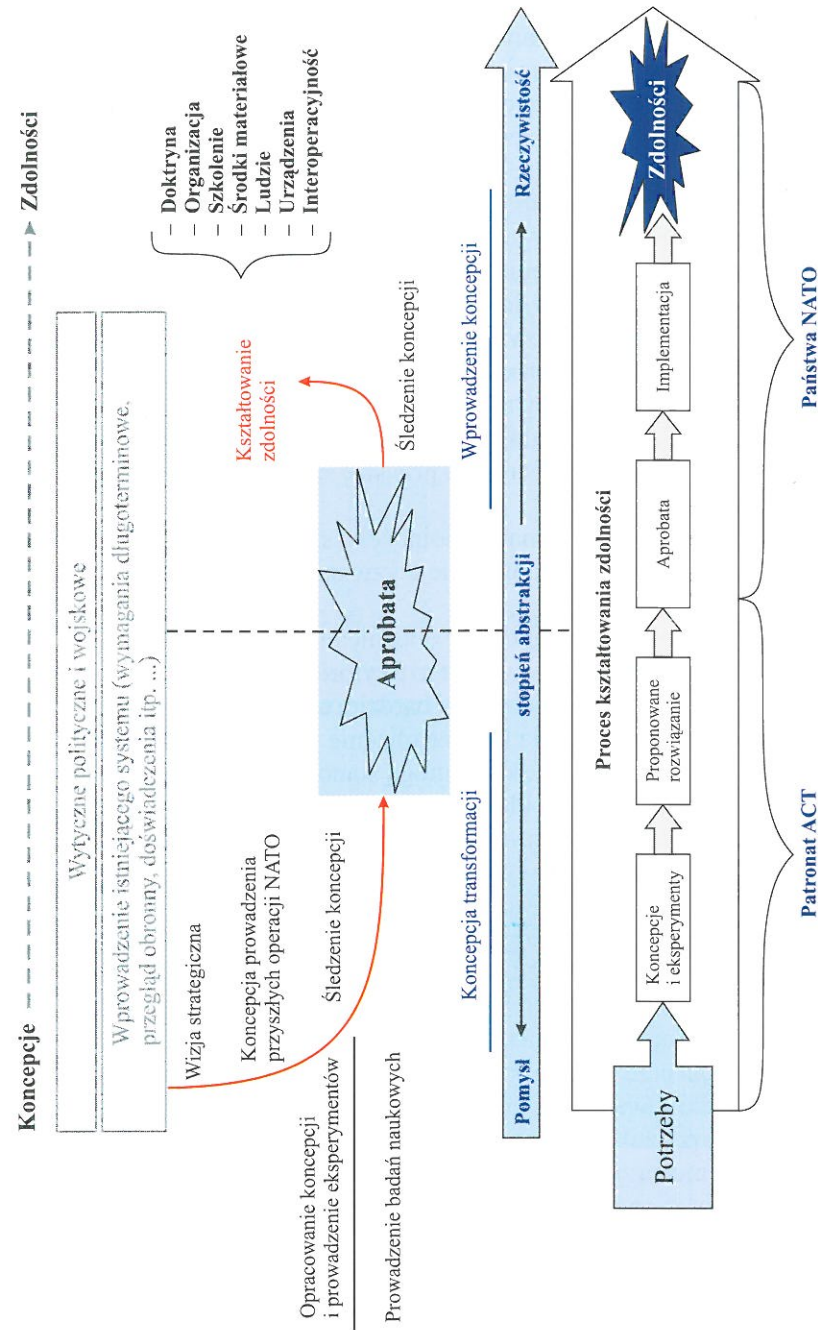
Kluczem do procesu transformacji zdolności jest opracowanie spójnego systemu poszukiwania odpowiedzi na przyszłe wyzwania, skutkującego efektywnymi rozwiązaniami (rys. 3).

W planowaniu zdolności przenosi się obecnie punkt ciężkości z kształtowania zdolności, niezbędnych do obrony własnego terytorium, opartego na jasno określonym zagrożeniu, na planowanie zdolności bardziej elastycznych.

To nowe podejście uwzględnia fakt, że obecnie Sojusz nie jest w stanie wskazać na państwo lub grupę państw, które mogą stanowić zagrożenie dla jego przyszłego systemu bezpieczeństwa. Planowanie zatem zdolności jest z jednej strony bardzo nieokreślone, ale z drugiej – musi dostarczyć elastycznych zdolności i być oparte na solidnych informacjach wywiadowczych. Należy również brać pod uwagę zdolności, jakimi może dysponować potencjalny przeciwnik. Podejście do planowania oparte na zdolnościach uwzględnia szeroką perspektywę strategiczną i skupia się na poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób przeciwnik może walczyć?, a nie przeciwko komu może być skierowana jego agresja? Takie podejście wymaga zatem posiadania przez Sojusz zdolności potrzebnych do odstraszania lub pokonania przeciwnika, który chciałby przez zaskoczenie lub użycie asymetrycznych środków walki osiągnąć swoje cele. Zatem, ponieważ potencjalny przeciwnik będzie poszukiwał najbardziej wrażliwych punktów Sojuszu, to nowe podejście pozwoli mu na zidentyfikowanie tych miejsc i zapobieganie potencjalnym skutkom. Nie oznacza to jednak, że planowanie zdolności nie jest związane z zagrożeniem. Główna różnica polega na odrzuceniu stałych i niezmiennych zagrożeń, by móc kreować bardziej elastyczny i dostosowawczy proces planistyczny.

Wykreowanie znacznej przewagi w obszarach transformacji wymaga opracowania wojskowych zdolności, które umożliwią Sojuszowi przeciwstawienie się obecnym i przyszłym zagrożeniom. Do budowania zdolności, opartych na potencjale sił konwencjonalnych, będzie potrzebne prowadzenie wszechstronnych

Rys. 3. Kształtowanie przyszych zdolności

operacji informacyjnych, zapewnienie dostępu do znacznie oddalonych teatrów działań, ochrona Sojuszu przed zagrożeniami i zapewnienie bezpieczeństwa środków gdziekolwiek będą przemieszczane. Wymagać to będzie wykorzystania przewagi technologicznej, innowacyjnego myślenia i zdolności wywiadowczych, perfekcyjnego przygotowania wojsk i możliwości zintegrowanego działania oraz osiągnięcia efektu synergicznego w prowadzeniu kompleksowych, połączonych operacji.

Niezbędne jest posiadanie systemu zarządzania zdolnościami, usprawniającego metodologię pozyskiwania zdolności w kontekście strategicznego spojrzenia na proces planistyczny i organizacyjny oraz gwarantującego, że podejmowane inicjatywy będą jasne, potrzebne oraz będą mogły być dalej rozwijane i urzeczywistniane. System ten jest niezbędny i powinien sprawić, że zdolności są kształtowane zgodnie z procesem planowania, przydzielonymi środkami i procedurami. Muszą być także jasno ustanowione i stosowane zasady oceny danego projektu, w tym jego przydatności i spójności z obowiązującymi koncepcjami. Metodologia ta musi stymulować proces innowacji, być oparta na architekturze zdolności, która przekłada koncepcję prowadzenia operacji na „zasadach oczekiwanych rezultatów” w proces kształtowania zdolności. Musi także odzwierciedlać obszary transformacji i dostarczać perspektywy zintegrowanego zastosowania wszystkich instrumentów oddziaływania. Osiągnięcie celów transformacji nie będzie możliwe bez podjęcia znaczących kroków w kształtowaniu nowych, lepszych zdolności.

Podejmowane kroki definiują obszary, w których należy stosować specyficzne działania w procesie kształtowania zdolności i kreowaniu progresu przy podejmowaniu decyzji. Koncepcja prowadzenia operacji na „zasadach oczekiwanych rezultatów” musi być jednym z kluczowych analitycznych aspektów określania zdolności, które należy rozwijać.

Kształtowanie zdolności musi być zgodne z obowiązującymi procedurami i uwzględniać zintegrowaną perspektywę wszystkich funkcjonalnych komponentów zdolności: doktrynę, organizację, szkolenie, środki materiałowe, personel, urządzenia, interoperacyjność. Z analitycznego punktu widzenia jest pewne, że kształtowanie zdolności musi obejmować następujące etapy:

1. Analizę środowiska bezpieczeństwa. W tym etapie opisuje się przewidywane środowisko bezpieczeństwa i identyfikuje się rodzaj misji wojskowej, która będzie prowadzona.
2. Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie zdolności. W obszarze transformacji są identyfikowane potrzebne zdolności, niezbędne do przeprowadzenia misji.
3. Określenie wymogów. Potrzeby w zakresie posiadanych zdolności zarówno ilościowe, jak i jakościowe są przekładane na wymagania poprzez zastosowanie procesu analitycznego, takiego jak przegląd wymagań obronnych lub wymagań długoterminowych.
4. Analizę luk i możliwości ich wypełnienia. Wymagane jest posiadanie wiedzy o narodowych i sojuszniczych nowych możliwościach i nowo wprowadzanym do uzbrojenia sprzętu.

5. Określenie możliwych rozwiązań, polegające na identyfikacji i wyborze rozwiązań związanych z potrzebami w zakresie wymagań i nowych idei. Potencjalne rozwiązania są transformowane do określonych projektów, które będą później realizowane.

6. Podejmowanie decyzji. Decyzja o wprowadzeniu danej zdolności może być podjęta tylko przez uprawnioną osobę, z uwzględnieniem dostępnych środków i po rozpatrzeniu konsekwencji wprowadzenia w życie danego projektu.

7. Wdrożenie. Wymaga to integracji i koordynacji działań wielu przedsięwzięć, obejmujących między innymi: pakiety zdolności⁴, propozycje celów sił zbrojnych⁵, wymogi standaryzacyjne⁶, czy edukacyjne⁷.

Zbiór jednomyślnych działań, zwykle nazywanych prowadzeniem badań i eksperymentów, towarzyszy całemu procesowi kształcenia zdolności. Jego celem jest kształtowanie nowych idei i usystematyzowanie powtarzających się dynamicznych relacji pomiędzy jego poszczególnymi etapami oraz przekształcenie tych idei w wykonalne opcje, odpowiadające wymaganiom zdolnościom.

Zastosowanie spiralnej metodologii kształtowania zdolności ma na celu równoczesne prowadzenie prac nad tą samą problematyką, co pozwala osiągnąć progres oparty na wspólnym wykorzystaniu dostępnych rezultatów.

Badania i eksperymenty powinny stymulować działania innowacyjne i włączać w ten proces kraje niebędące członkami NATO oraz podmioty cywilne. Pomimo że ograniczenia technologiczne i możliwości wdrożenia projektu nie powinny utrudniać początkowych prac koncepcyjnych, to nowe koncepcje kształtowania zdolności muszą uwzględniać obiektywny stopień realizmu. Dostępność środków na wykonanie danego projektu, głównie na prowadzenie eksperymentów, będzie elementem weryfikacyjnym jego trafności oraz potrzeby i możliwości zastosowania w praktyce.

Akceptacja danego projektu stanowi podstawę do uruchomienia procesu jego wdrożenia i przydzielenia niezbędnych środków finansowych.

Nowe podejście do problematyki wspólnego finansowania NATO powinno zapewnić możliwość przydzielenia większych środków dla NATO niż mogłyby to zapewnić pojedyncze kraje. Dzięki temu kraje te będą miały dostęp do nowych, szerszych zdolności i nie będą musiały ponosić większych wydatków na realizację tych samych projektów, przez co uniknie się podwajania kosztów.

*

*

*

⁴ *Capability Packopers (CPs).*

⁵ *Force proposals (FPs).*

⁶ *Standarization Package (SPs).*

⁷ *Education Packages.*

Sojusz musi mieć wiele zdolności, które zapewnią stabilność krajom członkowskim i partnerskim, odstraszają agresorów, zniechęcają przeciwników i jeśli będzie to konieczne pokonają przeciwników w całym spektrum konfliktu. Sojusz musi być zdolny szczególnie do przeciwstawienia się broni masowego rażenia oraz asymetrycznym zagrożeniom, zwłaszcza ze strony terrorystów.

Żaden kraj, ani organizacja, nie będą mieć takich zdolności, aby móc działać samodzielnie. Sojusz musi zastosować bardziej kompleksowe podejście do problemu bezpieczeństwa, akceptując potrzebę skoncentrowanego i skoordynowanego politycznego, militarnego, cywilnego i ekonomicznego działania. Takie podejście zwiększy możliwości działania i realizacji zadań w obszarze i poza obszarem odpowiedzialności Sojuszu. Musi być ponadto uwydatnione szerokie zastosowanie informatyzacji oraz połączeń sieciowych i wzajemnych relacji wszystkich instrumentów oddziaływania, w tym instrumentów pozamilitarnych, organizacji i agencji oraz z krajami uczestniczącymi w operacji, a niebędącymi członkami NATO. Zastosowanie koncepcji prowadzenia operacji na „zasadach oczekiwanych rezultatów” pozwoli na racjonalne rozwiązania i kompleksowe zareagowanie na przyszłe wyzwania.

Sojusz musi dostosować swoje zdolności do wyzwań, aby szybko i precyzyjnie odpowiadać na zagrożenia. Wojska muszą mieć charakter ekspedycyjny, muszą być użyte szybko i elastycznie wtedy, gdy zaistnieje taka potrzeba. Powinny być także zdolne do długotrwałego prowadzenia operacji i operowania w środowisku połączonym sieciami informacyjnymi oraz wsparte przez logistykę międzynarodową. Muszą elastycznie adaptować się do zmieniających okoliczności, dostosowując swoją strukturę i zdolności do wykonywanych zadań. Muszą mieć także zdolność do integracji z wojskami państw niebędącymi członkami NATO oraz z organizacjami cywilnymi i organizacjami pozarządowymi.

Współpracę cywilno-wojskową należy rozwijać na każdym poziomie, aby zredukować powody agresji i antagonizmy wobec NATO, łagodzić skutki dezorganizacji w społeczeństwie oraz ochraniać własne wrażliwe punkty. Sojusz będzie musiał przywiązywać większą uwagę do czynnika ludzkiego, bo pomimo nowych zdolności, rozwijanych dzięki nowym technologiom, człowiek w operacjach prowadzonych na „zasadzie oczekiwanych rezultatów” będzie miał decydujące znaczenie. Niezbędny więc będzie: odpowiedni nabór ludzi, ich wyszkolenie i wyposażenie oraz zapewnienie im ochrony pod względem zdrowotnym.

Sojusz musi utrzymać technologiczną i operacyjną przewagę. Technologia musi pomnażać możliwości wojsk, pomagać im w szybkiej zmianie ich konfiguracji, co zapewni im zdolność do działania w odpowiednim miejscu i czasie. Technologiczny potencjał będzie obejmował obszary władzy, zarządzania informacjami, broni precyzyjnej, satelit, nanotechnologii i biotechnologii. Najbardziej krytyczne zdolności muszą być znajdywane w wyniku prowadzonych badań naukowych i eksperymentów. Zaawansowane systemy informacyjne, narzędzia współpracy, wiedza o aktualnej sytuacji na polu walki oraz informatyzacja pozwolą na planowanie i prowadzenie operacji w wysokim tempie.

Urzeczywistnienie efektów transformacji nastąpi po osiągnięciu trzech celów: zdolności do osiągnięcia zintegrowanych efektów, przewagi decyzyjnej i zdolności do prowadzenia operacji ekspedycyjnych w obszarach transformacji: efektywne zaangażowanie, połączony manewr, rozszerzenie współpracy cywilno-wojskowej, operacje ekspedycyjne, zintegrowana logistyka, przewaga informacyjna, informatyzacja wojsk i połączenia sieciowe. Wojska, gdy będą dysponowały wymienionymi zdolnościami, będą zdolne do operowania w kompleksowym, wielowymiarowym środowisku i w sposób efektywny prowadzić operacje na „zasadach oczekiwanych rezultatów”.

Ppłk dr Andrzej POLAK*

KLASYFIKACJA OPERACJI (Część I)

Klasyfikacji operacji w teorii sztuki wojennej znajdziemy tyle, ilu autorów na jej temat się wypowiedziało. W wydanym w 2002 roku *Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* wymienia się takie kategorie operacji, jak: strategiczna, obronna, zaczepna, odwrotowa, rajdowa, specjalna, korpusna, grupy operacyjnej, operacje militarne inne niż wojna, operacje pokojowe, operacje pokojowe ONZ, operacje połączone i operacje wspierania pokoju.¹ Już z tego zestawu wynika, że to swoisty tygiel, będący wynikiem wielu, mniej lub bardziej czytelnych podziałów. Gdyby tak iść dalej w tym kierunku, to w wielu z nich (operacje inne niż wojna czy operacje pokojowe) znajdziemy jeszcze bardziej szczegółowe klasyfikacje, a wówczas liczba ta wzrośnie do kilkudziesięciu. Kontrowersje mogą budzić, u progu XXI wieku takie operacje, jak: rajdowa czy grupy operacyjnej.² Terminy te zostały zaczerpnięte z wydanego w 1994 roku *Regulaminu działań taktycznych wojsk lądowych*.³ Przyjęto w nim podział operacji ze względu na cele, wyróżniając: obronne, zaczepne, odwrotowe, rajdowe i specjalne. Uwzględniając kryterium poziomu dowodzenia, wydzielono operacje korpusne lub grupy operacyjnej.

W podręczniku *Działania operacyjne* wyróżniono operacje obronne, zaczepne i rajdowe. Wprawdzie zakładano pozycyjny lub manewrowy sposób prowadzenia operacji obronnych, ale wyraźnie nie precyzowano ich jako rodzajów operacji. Istotą obrony manewrowej, w odróżnieniu od pozycyjnej, miało być dążenie do: *...rekompensowania niedoboru sił i środków, w stosunku do przeważającego przeciwnika, za pomocą manewru, koncentracji wysiłku w najważniejszych*

* Ppłk dr Andrzej Polak – pracownik naukowy Akademii Obrony Narodowej.

¹ *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego* (w:) „Myśl Wojskowa” nr 6/2002, s. 86–89.

² Teoria grup operacyjnych, jako niesamodzielnych ZO, zdolnych do prowadzenia niesamodzielnej operacji w ramach operacji samodzielnej armii, rozwijała się szczególnie w teorii polskiej sztuki wojennej okresu międzywojennego.

³ *Regulamin działań taktycznych wojsk lądowych*, cz. 1, Warszawa 1994, s. 6.